

**ЭЛЕКТРОННЫЯ РЭСУРСЫ ДЛЯ ПАДРЫХТОЎКІ ТЭКСТАЎ
АЎДЫЯГІДАЎ НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ**

Адным з самых сучасных сродкаў забеспячэння інфармацыі пра гісторыка-культурныя аб'екты ў міжнароднай турыстычнай дзейнасці з'яўляецца аўдыягід. Аўдыягід – від экскурсіі з запісаным галасавым каментарыям да славутасці, музейнага экспаната альбо горада, які прайграецца на адмысловым абсталяванні з пэўнай навігацыйнай мадэлю. Аўдыягід – тэхналогія, якая суправаджае зрокавы рад для экскурсанта, дае дадатковую інфармацыю, апісвае тое, што паглядзець вачыма [1]. Некаторыя з найбольш распрацаваных аўдыягідаў могуць уключаць ілюстрацыі, відэаматэрыял, 3D графіку, дапоўненую рэальнасць, арыгінальную музыку і інтэрв'ю. Аўдыягід з'яўляецца сродкам міжкультурнай камунікацыі; сродкам праектавання даступнага асяроддзя для слабабачачых людзей; інструментам для працы з гісторыка-культурнай спадчынай: збору, апрацоўкі, папулярызацыі.

Тэксты для аўдыягідаў – самастойны жанр, які мае свае правілы і патрабаванні. Складанасць напісання тэкстаў для аўдыягідаў найперш заключаецца ў тым, што перад намі няма канкрэтнага адрасата паведамлення, як, напрыклад, у класічнай экскурсіі, дзе экскурсавод – адрасант, турыст – адрасат. У такім выпадку тэкст адаптуецца непасрэдна пад канкрэтную аўдыторыю: карэктуюцца ў працэсе экскурсіі з улікам спецыфікі аўдыторыі і зацікаўленасці. Па-другое, тэкст неабходна адаптаваць для агучвання. Вусная і пісьмовая камунікацыя значна адрозніваюцца. Нам складана ўспрымаць агучаны тэкст, які прызначаўся для чытання, а не для праслухоўвання. Асабліва гэта актуальна для аўдыягідаў, бо імі карыстаюцца ва ўмовах з высокім шумам.

Для аўтаматызацыі часткі працэсу адаптацыі існуе шэраг электронных рэсурсаў, якія працуюць з беларускамоўнымі тэкстамі. Сэрвіс «Пошук фанетычных з'яў» прызначаны для ідэнтыфікацыі той ці іншай фанетычнай з'явы, а менавіта: пошук пар «зычны – зычны» на сутыку двух слоў; пошук пар «санорны – санорны» на сутыку двух слоў; пошук пар «шумны – шумны» на сутыку двух слоў; пошук пар «свісцячы – свісцячы», «свісцячы – шыпячы», «шыпячы – свісцячы», «шыпячы – шыпячы» на сутыку двух слоў; пошук пар «ётавы галосны ці “й” – ётавы галосны ці “й”» на сутыку двух слоў. Адзначаныя вы-

шэй збегі літар робяць тэкст складаным для агучкі дыктарам. Дадзены сэрвіс дапамагае за секунды знайсці такія месцы ў тэксце. Сэрвіс «Прагнаванне працягласці прамовы» дазваляе карыстальніку даведацца прыкладны час працягласці прамовы анлайн. Працягласць прамовы вылічваецца пры дапамозе сінтэзатара маўлення па тэксце: уведзены тэкст разбіваецца на алафоны (найменшыя гукавыя адзінкі), далей суміруюцца даўжыні гучання ўсіх алафонаў уводнага тэксту. Тэксты для аўдыягідаў не павінны быць даўжэй за дзве хвіліны. Перад перадачай тэкста дыктару яго можна праверыць праз дадзены сэрвіс. Агучаны тэкст павінны цалкам адпавядаць сучасным нормам беларускай арфаэпіі. Сэрвіс «Агучаны электронны граматычны слоўнік» прызначаны для атрымання інфармацыі па правільнаму напісанню, вымаўленню слоў, дазваляе пабачыць транскрыпцыю паводле навейшага Арфаэпічнага слоўніка беларускай мовы.

ЛІТАРАТУРА

1. Василевич, К. А. QR-код и аудиогид как часть технологического обеспечения экскурсионно-сопроводительного сервиса / К. А. Василевич, У. А. Жучкевич // Актуальные проблемы физической культуры, спорта, туризма и рекреации : материалы VI Всероссийской с международным участием научно-практической конференции студентов и аспирантов, г. Томск, 19 апреля 2018 г. / под ред. канд. биол. наук А.Н. Захаровой, канд. биол. наук А. В.Кабачковой. – Томск: STT, 2018. – С. 329-331.
2. Пошук фанетычных з'яў // Платформа для апрацоўкі тэкставай і гукавой інфармацыі для розных тэматычных даменаў Corpus.by [Электронны рэсурс]. – 2019. Рэжым доступу: <http://corpus.by/PhoneticPhenomenaSearcher/?lang=be>. – Дата доступу: 31.01.2019.
3. Прагнаванне працягласці прамовы // Платформа для апрацоўкі тэкставай і гукавой інфармацыі для розных тэматычных даменаў Corpus.by [Электронны рэсурс]. – 2019. Рэжым доступу: <http://corpus.by/SpeechDurationPredictor/?lang=be>. – Дата доступу: 31.01.2019.
4. Агучаны электронны граматычны слоўнік // Платформа для апрацоўкі тэкставай і гукавой інфармацыі для розных тэматычных даменаў Corpus.by [Электронны рэсурс]. – 2019. Рэжым доступу: <http://corpus.by/VoicedElectronicGrammaticalDictionary/?lang=be>. – Дата доступу: 31.01.2019.